

Kınalızâde Ali Efendi'nin Münşeât'ındaki Türkçe Şiirleri*

Turkish Poems of Kınalızâde Ali Efendi in his Munsheat

M. Akif YALÇINKAYA*

*Öğr. Gör. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

e-mail : mayalcinkaya@gmail.com

Araştırma Makalesi / Research Article

DOI: <https://doi.org/10.34083/akaded.647432>.

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

M. Akif Yalçinkaya, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tekirdağ/Türkiye

ORCID: 0000-0002-7487-5390

Geliş Tarihi/Received : 15.11.2019

Kabul Tarihi/Accepted: 12.12.2019

Atıf/Citation

YALÇINKAYA, M. Akif (2019). Kınalızâde Ali

Efendi'nin Münşeati'ndeki Türkçe Şiirleri.

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi, 3 (3), 401-438.

DOI: 10.34083/akaded.647432

Öz

16. yüzyılın meşhur simalarından olan Kınalızâde Ali Efendi çoğunluğu Arapça olmak üzere mensur pek çok eser kaleme almış velûd bir alimdir. Türkçe eserlerinden biri olan Münşeât'ı türünün en güzel örnekleri arasında yerini almıştır. Münşeât, dibâce (giriş bölümü), 79 Türkçe mektup ve hâtîme (bitiş bölümü) olmak üzere üç bölümden meydana gelmektedir. Dibâcenin sonunda muhtevası esas alınarak mektuplar beş başlık altında toplanmıştır. Birinci tür mektuplar tebrik ve kutlama içerikli tehniyetnâmelerdir. İkinci tür şefaathâne ve sipariş içeren mektuplardır. Üçüncü tür mektuplar sevgi ve hasret içeren tahiyetnâmeler. Dördüncü gruptaki mektuplar taziyetnâmelerdir. Beşinci grup ise bunların dışında çeşitli maksatlara binaen yazılmış mektuplardır. Fakat müellif son gruba herhangi bir örnek vermemiş, dördüncü gruptan sonra eserini sonlandırmıştır. Kaynaklarda Kınalızâde'nin Türkçeden başka Arap ve Fars dillerinde pek çok şiir yazdığı, nazire mecmualarında ve diğer mecmualarda pek çok şiirinin yer aldığı hatta divan sahibi olduğundan bahsedilmektedir. Fakat bahsi geçen bu divana henüz ulaşılamamıştır. Münşeâtlarda yer alan mektupların en karakteristik özelliklerinden birisi de nesir olarak kaleme alınan mektupların muhtelif yerlerinde konuya uygun düşen gerek münşeâtı yazan müellife gerekse başka şairlere ait mısra, beyit, nazm, kıta başta olmak üzere çeşitli nazım şekillerinde şiirlere yer verilmesidir. Bu şiirler Türkçe, Arapça, Farsça ve hatta mülemma tarzında yer alabilmektedir. Kınalızâde Ali Efendi'nin Münşeâtı'nda da Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler mevcuttur. Bu çalışmada, önce müellifin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilecek ardından müellifin Münşeât'ında yer alan Türkçe şiirleri ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Münşeât, Şiir, Kınalızâde Ali Efendi

Abstract

Kınalızade Ali Efendi, who is one of the well-known figures of the 16th century, is a prolific writer who wrote many proses, many of which are Arabic. His Munsheat, one of Turkish works, is accepted to be the best of its kind. Munsheat consists of three parts that are dibace (introduction part), 79 Turkish letters and hatime (conclusion). At the end of introduction, letters are collected under five titles according to their content. The first type of letters is tehniyetnames that have congratulatory content. The second type is letters that have şefaathane and orders. The third type is tahiyatnames that involve love and longing. The fourth type of letters is taziyetnames. The fifth type is letters that were written for different and various purposes. But the writer didn't give any example for the last group and finalized his work after the fourth group. According to certain resources, it is mentioned that Kınalızade wrote many poems in Arabic and Persian languages as well as Turkish and that many of his poems were published in nazire and other journals. Even it is said that he had a divan. But the divan under discussion hasn't been reached yet. One of the most typical features of letters in munsheats is that certain parts of letters in prose have poems that are written in different poetic devices such as lines, couplets, verse and stanzas which belong to both the writer of munsheat and other poets. These poems can be Turkish, Arabic, Persian and in the form of mulamma (macaronic). There are also Turkish, Arabic and Persian poems in Kınalızade Ali Efendi's Munsheat. In this research, information about the writer's life and works will firstly be given, and then Turkish poems in his Munsheat will be handled.

Keywords: Composition, writings, rhetoric, İnşâ Kitabı, İlm-i Belâgat

* Bu makale yazarın "Kınalızâde Ali Efendi Münşeât" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

“Düz yazı, nesir” manasındaki *inşâ* kelimesinden türemiş olan *münşeât*, münşilerin çoğu sanatkârane bir üslupla yazdıkları resmi yazılar ve mektupların yanında şair ve edebiyatçıların kaleme aldığı her çeşit sanatlı düz yazıyı ve bu yazıların toplandığı eserlere verilen ad olmuştur (Uzun 2006: 18). Bununla birlikte “bazı araştırmacılar, *münşeât*ın tarifini verirken kaynaklardaki hem münşiyâne yazılmış *yazılara ve mektuplara* hem de münşiyâne yazılmış yazıların ve mektupların bulunduğu *mecmuaya* bu adın verildiğine dair kayıtları aynen aktarmışlardır” (Gültekin 2015: 247). Münşeâtlar sadece inşâ örneklerinden ibaret olmayıp bazılarında öğretici bilgilere de rastlanmaktadır (Haksever 1995: 16). Türk edebiyatında XV. yüzyıldan itibaren münşeât yazma geleneğinin başladığını görmekteyiz. İlk münşeât örneklerinden biri Ahmed-i Dâî'nin *Teressül* adlı eseridir (İsen 2004: 213). Şeyh Mahmud b. Edhem'in *Gülşen-i İnşâ*'sı ve Mesîhî'nin *Gül-i Sad-Berg*'i bu yüzyılın dikkate değer münşeât türü eserleridir. (Derdiyok 1994: 6). XVI. yüzyılda ise Feridun Bey'in kaleme aldığı *Münşeâtü's-Selâtin* adlı eseri bu türün en güzel örnekleri arasında yerini almıştır (İsen 2004: 341). XVII. yüzyılda Veysî, Nergisî, Okçuzâde Mehmet Şâhî, Ganîzâde Nâdirî *Münşeât* adıyla, Sarı Abdullah *Düstûrî'l-İnşâ* adındaki eseriyle bu geleneği sürdürür (Açıkgöz 2004: 419). XVIII. yüzyılda Kânî, Osmanzâde Tâib, Çelebizâde Âsım, Âkif Mehmed Bey, Raşid, Nahîfî ve Nevres-i Kadîm münşeât kaleme almış isimlerdir. Fakat münşeât türünün en başarılı örneğini bu yüzyılda Koca Ragıp Paşa vermiştir (Şentürk, Kartal 2009: 543). Münşeâtlar XIX. yüzyılın sonuna kadar varlığını sürdürür. Akif Paşa, Mehmet Sadık Rıfat Paşa, Mehmet Memduh Paşa ve Nevres bu asrın münşeât yazarlarıdır (Coşkun 2006: 667). Münşeâtlarla ilgili muhtelif tasnifler yapılmıştır.¹ Mesela Kınalızâde Ali Efendi *Münşeât*'ını muhtevasına göre tehniyetnâme, şefaathnâme, tahiyetnâme, taziyetnâme ve farklı maksatlara binaen yazılmış mektuplar olmak üzere beş başlık altında toplamıştır (Yalçınkaya 2017: 24). Münşeâtların içeriğindeki metinler açısından bakıldığında temelde “a. edebî olanlar b. edebî olmayanlar” olmak üzere (Haksever 1995: 27) ikiye ayırmak mümkündür. Bu yönüyle münşeâtların bir kısmında edebî hususiyetler ağır basar. Mektup yazmadan maksat sadece bir meramı, talebi veya durumu beyan etmek değil bunu sanatlı bir üslupla dile getirmek esastır. Bu nedenle münşeâtlarda şiir, hikaye, kelam-ı kibar, atasözleri, deyim vs. pek çok unsur yer alır ve ihtiva ettiği bu edebî unsurlar gerek münşeâtı kaleme alan münşinin gerekse dönemin dil ve edebiyat hususiyetlerinin anlaşılmasında önemli katkılar sağlar. Münşeâtlarda en sık karşımıza çıkan unsur ise kuşkusuz şiirdir. Metin içinde yer alan şiirin hangi nazım şeklinde, ne oranda veya metnin hangi kısmında yer alması gerektiği hususunda kesin bir kural yoktur. Ağırlıklı olarak beyit, mısra, nazm, kıta, rubâî gibi kısa nazım şekilleri tercih edilmekle birlikte kaside, mesnevi gibi farklı türde nazım şekillerinde şiirler yer alabilmektedir. Mektup bazen bir şiirle başlayabilir veya sona erebilir. Bununla birlikte şiirlere yer verirken dikkat edilen en önemli nokta şiirin mektubun konusunun içeriğine ve konunun akışına uygun olmasıdır. Mesela tebrik amaçlı

¹Ayrıntılı tasnif için bk. Haksever, H. İbrahim (1995). *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisî'nin Münşeâtı*, Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi. 30-33

yazılan bir mektupta muhatabı övücü, yeni vazifesine uygunluğu, bu atamadan duyulan sevinç vb. ifadeleri içeren şiirler yer alırken başsağlığı dilemek maksadıyla yazılan bir mektupta ise ölümün gerçekliği, bu acı haberden duyulan üzüntü, sabır tavsiyesi vb. ifadeleri içeren şiirler tercih edilir (Yalçınkaya 2017: 29). Türkçenin yanı sıra Arapça, Farsça hatta mülemma tarzında yazılmış şiirlere de tesadüf edilmektedir. Bu şiirler bizzat münşinin kendisine ait olmakla birlikte zaman zaman özellikle Arapça ve Farsça şiirlerde bu edebiyatların meşhur şairlerinin berceste kabilinden şiirlerine yer verilebilmektedir.

Kınalızâde Ali Efendi'nin Hayatı

Tam künyesi Alâüddîn Alî b. Kâdî Emrullâh b. Kınalı Abdülkâdir el-Hamîdî el-Ispartavî olan Kınalızâde Ali Efendi 916/1510-1511 senesinde Isparta'da doğdu. Osmanlılar döneminde Hamid sancağının merkezi olan Isparta'da XV. ve XVI. yüzyıllarda devlet idaresinde önemli görevlerde bulunmuş Kınalızâdeler lakabıyla tanınan ailenin mensubudur. Ali Efendi'nin babası Mîrî Emrullah Efendi de şair olup şiirlerinde "Mîrî" mahlasını kullanmıştır. Ali Efendi'nin dedesi Abdülkâdir Hamîdî Efendi sakalına kına sürdüğü için çocukları ve torunları "Kınalızâde" (Hınavizâde) lakabıyla anılmıştır. İlk eğitimini ailesinden almış olan Ali Çelebi'nin çocukluk ve ilk gençlik yılları ilim tahsili yolunda geçmiştir. Esas manada eğitimine İstanbul'da akrabası olan Kazasker Kadri Efendi'nin (ö. 955) yanında başlamıştır. Ardından Mahmut Paşa müderrisi Ma'lûl Emîr Efendi'nin (ö. 963) Davut Paşa Medresesi müderrisi Sinan Efendi (ö. 968) ve daha sonra Ali Paşa Medresesi müderrisi Merhaba Efendi'den (ö. 950) ders okumuştur. Bu eğitimlerin ardından Fatih Sahn Medreselerine girmiştir. Burada önce kısa bir süre Kara Salih Efendi'ye (ö. 944) muîd (asistan) olmuş ve daha sonra o devrin büyük alimlerinden sayılan Çivizâde'den (ö. 954) ders okumuş ve aynı zamanda 945/1938 senesinde ona muîd olmuştur. İlk müderrislik görevine 948/1541 senesinde Edirne'deki Hüsamiye Medresesi'nde başlamıştır. Bu görevinin ardından sırasıyla Bursa Hamza Bey Medresesi'ne (953/1546), Bursa Veliyyüddinoğlu Ahmed Paşa Medresesi müderrisliğine (955/1548) atanmıştır. Sadrazam Rüstem Paşa'nın İstanbul'da yaptırdığı medreseye (958/1551), Haseki Medresesi'ne (960/1553) ve Semâniye Medresesi'nde bu vazifesini sürdürmüştür. Müderrislik görevlerinin ardından hayatının son dönemlerinde kadılık görevini ifa etmiştir. Önce Şam (970/1563), ardından Mısır Kahire Kadılığı'na (974/1566) atanmış, yine aynı sene Haziran ayında Bursa, Edirne (976/1568), İstanbul (978/1570) vilayetlerinde bu vazifesini sürdürmüştür. 979/1571 senesinde atandığı Anadolu Kazaskerliği Kınalızâde'nin son görevi olmuştur. Kınalızâde Ali Efendi, Anadolu Kazaskeri vazifesindeyken dönemin Padişahı II. Selim ile birlikte Edirne kışlasına gittiği sırada daha önceden düçar olduğu nikris hastalığı kışın da etkisiyle şiddetini artırmış, müellif 5 Ramazan 979/21 Ocak 1572 Pazartesi günü 63 yaşında vefat etti. Cenaze namazı vezirler, alimler ve kanaat önderlerinden oluşan büyük bir kalabalığın iştirakiyle Eski Cami musallasında kılındıktan sonra İstanbul yolu üzerindeki Seyyid Celâlî Türbesi civarında yer alan Nâzır Çeşmesi Mezarlığı'na defnedilmiştir (Kutluk 1989: II 654-673; Kam 1332 357-360; Mehmed Tahir 1925: 400; Aksoy 2002: 416-417; Oktay 1998: 16-24).

Eserleri

Kınalızâde'nin eserleri şunlardır:

Türkçe Eserleri: Ahlâk-ı Alâî, Münşeât-ı Kınalızâde, Divan², Muammeyât, Târih-i Kınalızâde.

Arapça Eserleri: el-İs'âf fi-Ahkâmi'l-Evkâf, Risâle fi'l-Vakfi, Hâşiye alâ-Envâri't-Tenzil, Tabakâtü'l-Hanefiyye, Hâşiye ale'd-Dürer, Hâşiye ale'l-Keşşâf ve Kaside-i Mülemmâ başta olmak üzere pek çok Arapça eser kaleme aldı(Aksoy 2002: 6-43; Oktay 1998: 32-35).³

Kınalızâde Ali Efendi'nin *Münşeât*'ı

Münşeât, giriş (dîbâce), 79 Türkçe mektup ve bitiş (hâtîme) bölümü olmak üzere üç bölümden meydana gelmektedir. Müellif Arapça bir şiirle eserine başlar. Allah'a övgü ve dua içeren Türkçe bir nesirle devam eder. Bu kısımda nazım-nesir karışık olarak yer alır. Ardından Hz. Muhammed (s.a.s)'e övgüde bulunduğu bir nesir yer alır. Allah'a ve Peygambere övgünün ardından "Ammâ ba' d ma' rûz-ı enzâr-ı üli'l-ebşâr ve merfû-ı ebşâr-ı zevi'l-enzâr olunur kim..." diyerek esas konuya giriş yapar. "Burada basiret sahipleri için inşa sanatının şehrinde bu şehrin sultanı yokluk pınarında kimya gibi yer alır. Yokluk Kâf'ını Anka gibi yurt edinmiştir. Günümüz insanların çoğu erdem zirvesinin zorlu yokuşlarına kartal gibi uçmak yerine üşengeçlik ve bezginlik çölünün vadilerinde miskin bir şekilde köşeye çekilmeyi tercih etmişlerdir. Zira ilim tahsil etmek için yola çıkmak yerine baştan basiret külahını çıkarıp bereket tacını terk etmeyi yeğlediler. Artık çalışıp çabalama kapısı tembellik ve beceriksizlik çivisiyle kapatılmış, ümit ve güven çadırı avarelik ve bezginlik ipleriyle sabitlenmiştir. Üstatların işaret anahtarları ve yol göstericiliğiyle ilim kapılarının kilidi açılır, onların doğru yolu aydınlatan lambalarıyla düşünen insanların gönlü açılırdı. Bu zamanda simurg ve kimya kadar buna ihtiyaç vardır" diyerek nesir yazmanın önem ve değerine vurgu yapar.

Müellif, kendisinin bu boynu süsleyen inciye yani nesre sahip olmadığını ve böyle bir şeyi ortaya koyabilmek için kendisini yeterli görmediğini fakat gerek dünyevî ve uhrevî şartların zaruretinden gerekse eş dost ilişkileri çerçevesinde kimi zaman seçkin dostlara ve yakın arkadaşlara kimi zamansa mevki ve makam sahiplerine bir talepte bulunma veya yardım isteme gayesiyle bir şeyler yazıp göndermek icap etmiştir. Fakat bunu yaparken kişisel birtakım eksiklikler söz konusudur. Bu yüzden kaleme alınmış kimi yazılar yokluk kuyusunda kaybolup giderken kimileri ise ebediyet sarayının duvarında beyaz bir sayfa olarak kendine yer bulacaktır. Bunun için her biri erdem sahibi seçkin insanlardan oluşan topluluğun nazarında bu incilerin ve kıymetli, parlak taşların basiret sahipleri tarafından eşsiz bulunması ve ilim sahiplerinin dikkatine mazhar olması şarttır. (Bu eserim) yazılan-çizilen pek çok eserin arasında neşredilsin, pek çok kitap ve defterde yerini alsın. Bundan böyle nesir

²Kaynaklarda Kınalızâde'ye ait bir Divan'dan söz edilir. Sadeddin Nüzhet Ergun, Kınalızâde'nin Türkçeden başka Arap ve Acem dillerinde pek çok şiir yazdığını, nazire mecmualarında ve diğer mecmualarda pek çok şiirine tesadüf ettiğini fakat onun divanına rastlamadığını belirtir. Ergun, *Türk Şairleri*, C. 1. İstanbul. 1936. s. 419-420.

³Eserleri hakkında detaylı bilgi için bk. Aksoy, H. (1976) *Kınalızâde Ali Çelebi Hayatı, İlmi ve Edebi Şahsiyeti, Arapça Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Yazma Nüshaları*. Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniv. Edebiyat Fakültesi, s. 6-43; Oktay, a.g.t., s. 32-35.

ipinde sıralanmış, nazım dizgisinde dizilmiş olarak marifet gelininin kulağında küpe, boynunda gerdanlık, kolunda (bilezik) olsun. Bu taze bahçede ve gülşende uzun kanatlı bilgelik doğanını uçuran, kuş bahçesinin yaralı kuşuna çam fıstığı gönlünü ona yuva eden toplumun saygın ve önde gelen kişileri gece nergisi gibi kusur dikenliğimize müsamaha gösterip bahar akşamlarının “İçinde bozulmayan su ırmaklarının olduğu”⁴ *yeşilliklerinde güzel kokulu bir gül gibi beğeni ve desteklerini eksik etmesinler* sözleriyle eserin sebep-i telifini dile getirerek giriş kısmını sona erdirir (Yalçinkaya 2017: 61-67).

Giriş kısmının sonunda mektupların muhtevası esas alınarak beş başlık altında toplamıştır. Birinci tür mektuplar tebrik ve kutlama içerikli tehniyetnâmelerdir. İkinci tür şefaathâne ve sipariş içeren mektuplardır. Üçüncü tür mektuplar tahiyetnâmeler. Dördüncü gruptaki mektuplar taziye içeriklidir. Beşinci grup ise bunların dışında çeşitli maksatlara yönelik yazılmış mektuplardır. Fakat müellif son gruba herhangi bir örnek vermemiş, dördüncü gruptan sonra eserini sonlandırmıştır (Yalçinkaya 2017: 70).

Kınalızâde Ali Efendi *Münşeât*'ında “süslü nesir” olarak adlandırılan Arapça-Farsça kelime ve tamlamalarla dolu, seci başta olmak üzere söz ve anlam sanatlarıyla yüklü estetik bir dil kullanmıştır. Bazı kalıp söz ve ifadeler mektupların belirli bölümlerinde aynen tekrar etmiştir. *Münşeât* taşıdığı özellikler nedeniyle devrinin ve süslü nesrin başarılı bir örneği konumundadır.

***Münşeât*'in Mevcut Nüshaların Tanıtımı**

Araştırmamızda, *Münşeât*'ın yurt içinde 8, yurt dışında da 2 nüsha olmak üzere toplam 10 nüshasını tespit edebildik. Nüshalarla ilgili bilgi verecek olursak;

Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu No: 34 Fa 1598/10

Bu nüsha, nüsha karşılaştırılmasında FA harfleriyle gösterilmiştir. 105 yaprak. 17 satır. Katalogda eserin adı, “Risale fi'l-Münşeât” şeklindedir. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır. 79 mektubun tamamı yer alır. Metindeki kusurların diğerlerine oranla daha az olması nedeniyle metnin kuruluşunda esas nüsha olarak alınmıştır.

Berlin Nüshası

Bu nüsha BN harfleriyle gösterilmiştir. 56 yaprak. 20 satır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır. *Münşeât* vr. 48a'da sona erer.

Kahire Hidiv Kütüphanesi Edebi Türkî 199 No: 8660/1

Bu nüsha KH harfleriyle gösterilmiştir. 69 yaprak. 23 satır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Yazmanın 1b varağında *İnşâü Hinnâli-zâde* kaydı ve iki adet mühür yer alır. Nesih. Bütün mektuplar eksiksiz ve tertip sırasına göre yer alır.

⁴ Muhammed/15.

Yapı Kredi Sermet Çifter Araştırma Kütüphanesi Türkçe Yazmaları No: 504

Bu nüsha, nüsha karşılaştırılmasında SÇ harfleriyle gösterilmiştir. 188x122, 125x65 mm. 74 yaprak. 19 satır. Talik. Katalogda eserin adı, “Münşeât” şeklindedir. Söz başları kırmızı yazı. Telif/istinsah tarihi ve müstensih adı hakkında bilgi yer almamaktadır. Sadece 74 no’lu mektup eksiktir. Bunun dışındaki bütün mektuplar tertip sırasına göre tam olarak yer alır.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: T-3797

Bu nüsha İÜ harfleriyle gösterilmiştir. 63 yaprak. 17 satır. İstinsah tarihi h. 979/m. 1572. Yazmanın 2a varağında *Münşeât-ı Merhûm Mevlânâ Hınalızâde ‘Alî Çelebi Efendi raḥimallāhu Te‘âlâ ‘aleyhi’r-raḥme Münşeât-ı Merhûm* kaydı vardır.

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: T-1987

Bu nüsha İÜ2 harfleriyle gösterilmiştir. 171 yaprak. İstinsah tarihi h. 979/m. 1572. 13 satır. Vr. 50’ye kadar metin harekelidir. Bazı şiirlerin vezinleri sayfa kenarında not edilmiştir. Metindeki ağırlıklı olarak Arapça daha az oranda Farsça ve çok az sayıda da Türkçe olmak üzere bazı kelimelerin anlamları bazen kelimenin altında tek bir kelimeyle karşılığı verilmiş bazen de sayfa kenarında açıklanmıştır.

Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Nr: 3300

Bu nüsha, nüshaların karşılaştırılmasında E1 harfleriyle gösterilmiştir. 98 yaprak. 13 satır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır. Söz başları kırmızı yazı. Kapağın ilk sayfasında “Kınalızâde ‘Alî Çelebi’niñ İnşâsıdır” karşıdaki sayfada “Münşe’ât-ı Hınnâlı-zâde” “Bismillahirrahmânirrahîm” yazılıdır.

Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi No: 3314

Bu nüsha E2 harfleriyle gösterilmiştir. 70 yaprak. 17 satır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır.

Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi No: 3327

Bu nüsha E3 harfleriyle gösterilmiştir. 104 yaprak. 19 satır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi yer almamaktadır. *Münşeât*’ın kapak kısmında *Münşeât-ı Nevâdir* ibaresi yazılıdır.

Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi No: 34 Nk 4289

Bu nüsha, nüsha karşılaştırılmasında NO harfleriyle gösterilmiştir. 55 yaprak. 15 satır. Katalogda eserin adı, “Münşeât” şeklinde. Söz başları kırmızı yazılıdır. Telif/istinsah tarihi, müstensih adı ve nüshanın ölçüleri hakkında bilgi mevcut değildir. Yer yer metinlerde eksik kısımlar görülmektedir.

Bu makalede örnekler çalışmaya esas nüsha olan FA nüshasından verilecektir.

Kınalızâde Ali Efendi'nin *Münşeât*'ındaki Türkçe Şiirleri

Şiirlerinde 'Alî mahlasını kullanan Kınalızâde Ali Efendi'nin *Münşeât*'ında yer alan Türkçe şiirleri 2 mısra, 45 beyit, 19 nazm, 8 kıta, 1 kasideden meydana gelmektedir. Şiir örneklerinin başında *beyt li-münşi'ihî*, *naẓm li-münşi'ihî*, *kıta'a li-münşi'ihî* gibi nazım şeklini belirten ifadeler kullanılmış bazılarında ise *şi'r li-münşi'ihî* ifadesi tercih edilmiştir. Birkaç yerde *li-münşi'ihî* ibaresi yer almaksızın sadece *mısrâ'*, *naẓm*, *kıta'a* şeklinde kullanılmıştır. Nazım türü belirtilmeyip sadece *şi'r* veya *şi'r li-münşi'ihî* şeklinde ifade edilen 9 şiirin 7'si nazm 2'si kıtadır. Bazen *kıta* nazım şeklindeki şiirler *naẓm* olarak isimlendirilmiştir. Birkaç şiiri de mülemma tarzında yazılmıştır. Şiirlerinde aruz kusurları az sayıda da olsa görülebilmektedir.

Münşeât'ın *Nesr-i Türki der-Sipâs-ı Ehad-ı Hakık ve Sitâyış-i Şamed-i Muṭlak Celle Celâluhu* başlığı altında başlayan dibâce kısmında divanlarda olduğu gibi önce tevhîd, tahmîd ve münâcât içerikli şiirler ön plana çıkmaktadır (Yalçınkaya 2017: 56).

Tecdîd-i⁵ Temcîd⁶ ve⁷ Temhîd-i⁸ Tahmîd Nazm⁹ li¹⁰-münşi'ihî¹¹

[fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün]

İtmeden dest-i fenâ kısr-ı vücûdın virân

Hâne-i sırrını cânâne muḳarrer idegör

Şerbet-i merg ile telḥ eylemedeñ kâmuñı 'aşr

Şekker-i¹² şükri şeb ü rüz mükerrer idegör (FA 2a)

Ḳıta'a-i¹³ Türkiyye¹⁴ fi't-teşevvuk ileyhi ve's-selâmu 'aleyh¹⁵

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Âb-ı çeşm ü âteş-i süz-ı derünımdan peyâm

⁵Tecdîd: Tecdîd ü İÜ2

⁶Tecdîd-i temcîd: tecdîd ü temhîd KH

⁷ve: -İÜ

⁸Temhîd: Temhîd ü İÜ2

⁹naẓm: beyt BN; -İÜ

¹⁰li: bi E1

¹¹Tecdîd-i temcîd ve temhîd-i tahmîd nazm li-münşi'ihî: şi'r E3

¹²şekker: şekker ü FA, SÇ, E1, KH, BN

¹³Ḳıta'a: Maṭla BN; -İÜ

¹⁴Türkiyye: Türki E1; -E3, -İÜ

¹⁵fi't-teşevvuk ileyhi ve's-selâmu 'aleyh: -BN, -E3

Taybe hâkine ilet ey bād itdükçe vürüd

Eşk ile rûd oldu her çeşmüm revân itsem n'ola

Rîg-i *Baḥāya* dü-çeşm-i eşk-rizümden dürüd (FA 2b)

Beyt¹⁶ li¹⁷-münşi 'ihi¹⁸

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

‘Acz izhâr ile itdi şükri çün Faḥrû'l-ümem¹⁹

Ben kimen²⁰ kim ‘acz izhâr itmege ḳâdir olam (FA 3a)

Tecdîd-i²¹ Temcîd²² ve²³ Temhîd-i²⁴ Taḥmîd Naẓm²⁵ li²⁶-münşi 'ihi²⁷

[mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün]

Ey cümle-i eşyâda yüziñ pertev-i peydâ

Sergeşte yüziñ pertevine cümle-i eşyâ

Maḥkûm senüñ ḳudretüñe sâfil²⁸ ü 'âlî²⁹

Ma' lûm senün hazretüñe sırr u³⁰ hüveydâ

Birsin ki iki ḥarf ile sen eylediñ izhâr

Beş vaḳt ü yedi necm ü toḳuz çarḥ-ı mu' allâ

Ne zātuña tebdîl ü³¹ ne evşâfuña taḡyîr³²

¹⁶ Beyt: Şi' r İÜ; -E3

¹⁷ li: bi E1

¹⁸ li-münşi 'ihi: -NO, -E3, -İÜ

¹⁹ ümem: enâm KH

²⁰ kimen: kimemNO, E3

²¹ Tecdîd: Tecdîd ü İÜ2

²² Tecdîd-i temcîd: tecdîd ü temhîd KH

²³ ve: -İÜ

²⁴ Temhîd: Temhîd ü İÜ2

²⁵ naẓm: beyt BN; -İÜ

²⁶ li: bi E1

²⁷ Tecdîd-i temcîd ve temhîd-i taḥmîd naẓm li-münşi 'ihi: şi' r E3

²⁸ sâfil: sâḳil KH

²⁹ sâfil ü 'âlî: 'âlî vü sâfil E1

³⁰ u: -BN, -İÜ

³¹ ü: -BN

³² taḡyîr: taḡayyür İÜ

Ne ni' metüñe ' add ü³³ ne ihsānuña ihsā

Zātuña göre nice şenā ide ' Alī kim

' Āciz olup Aḥmed didi *lā uḥşī' şenārā*³⁴ (FA 3a)

Beyt³⁵ li³⁶-münşi' ihi³⁷

[fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün]

Ufuḫ-ı ḥamd ü³⁸ şenādan görünüp ṭālī' -i sa' d

Şubḥ-ı³⁹ taḥmīd-i Ḥudā çünki⁴⁰ ṭulū' itdi temām (FA 3a)

Beyt⁴¹ li⁴²-münşi' ihi⁴³

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Lāleveş⁴⁴ sırr-ı süveydāsını⁴⁵ izhār eyledi

Defter-i evrāḫını gül gibi itdi der-miyān (FA 5a)

Şi' r⁴⁶ li⁴⁷-münşi' ihi⁴⁸

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Ey münezzeh ez- ' arūz-ı ' ayb u⁴⁹ ' ār

Ez ' uyüb-i ehl-i noḫşān der-güzār⁵⁰

Ey kemāl-i kibriyāñuñ bī-zevāl

³³ü: -BN

³⁴*Sana hakkıyla övgüde bulunmam mümkün değildir.* Hadis-i şerifin tam şekli: *Lā uḥşī' şenāen ' aleyke.*

³⁵ Beyt: -NO, -İÜ

³⁶ li: bi E1

³⁷ li-münşi' ihi: -NO, -E3

³⁸ü: -E2

³⁹şubḥ-ı taḥmīd: -E1

⁴⁰Ḥudā çünki: +İÜ, +NO

⁴¹ Beyt: -İÜ

⁴² li: bi E1

⁴³ li-münşi' ihi: -NO, -BN, -E3

⁴⁴lāleveş: -BN

⁴⁵süveydā: hüveydā FA

⁴⁶ Şi' r: beyt BN, NO; -İÜ

⁴⁷ li: bi E1

⁴⁸ li-münşi' ihi: -NO

⁴⁹ u: -NO

⁵⁰*Ey kusur ve utanma tarafından arınık olan / Kusurlu insanların ayıplarıyla uğraşmayı bırak!*

Kibriyâ gibi saña zâtı kemâl
 albümi kibr⁵¹ ü⁵² riyâdan dür ıl
 Kibriyâña irgürüp ma' mür ıl
 Ez-⁵³yem-i fazl-ı tu mî-~âhem⁵⁴ nemî
 Ey yem-i fazlet pür ez-mevc-i ' aâ
 Ger nemî ber-teşne-i deşt-i⁵⁵ aâ⁵⁶
 İrişüp olursa bir nâış tamâm
 Baır-ı ihsâna ne noşân ve's-selâm (FA 5b)

Bu kısmın ardından mektup örnekleri başlar. Sadrazamlık veya büyük emirlik makamına tayin olan birine yazılmış olan ilk mektupta aağıdaki beyit yer alır.

Beyt li-münşi 'ihi⁵⁷

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]
 Geldi o⁵⁸ vat kim ola⁵⁹ ' âleme⁶⁰ emn ile⁶¹ emân
 Pâk ola gerd-i⁶² fitenden⁶³ dâmen-i âir zamân⁶⁴ (FA 7a)

İkinci mektup örneği de yine vezîriâzamlık makamına gelmiş birine gönderilecek kutlama mektubunun ilk kısmı aağıdaki şiiirle başlar. Mektubun orta kısmında bir sonraki iki beyte yer verilmiştir.

⁵¹kibr: gerd NO

⁵²ü: -NO

⁵³Ez: Ey E3

⁵⁴~âhem: hem S

⁵⁵deşt:dest NO, E1

⁵⁶*Senin inayet denizinden (sadece) bir damla istiyorum / Ey ihsan denizin bahşış dalgalarıyla dolu olan / Hata vadisinin susuzuna eğer ki bir damla*

⁵⁷li-münşi 'ihi: -NO, -E1, -E3

⁵⁸o: ol E3

⁵⁹ola ' âleme: ' âleme ola BN

⁶⁰' âleme: ' âlem E2

⁶¹emn ile: emn ü E1

⁶²gerd: -BN

⁶³Metinde "fitne" şeklinde yer alır vezin nedeniyle "fiten" okunmuştur.

⁶⁴âir zamân: âirü'z-zamân BN, FA, KH, NO, E1, E2, E3, S

Şi'r li⁶⁵-münşi'îhi⁶⁶

[fâ' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün (fa' lün)]

Sâye-i çetr-i hümâyün-ı felek-sây-ı vezîr

Dâyimâ ehl-i cihân fırķına memdûd olsun

Niyyeti şâm u seher nuşret-i dîndür dâyim

Nâşırı devletiniñ Hâlîk-ı⁶⁷ Ma' bûd olsun⁶⁸ (FA 7b)**Beyt⁶⁹ li-münşi'îhi⁷⁰**

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Ben du' â eyliyecek devletiñe Rûh-ı emîn

Şıdk ile küngüre-i ' arşdan ider âmîn (FA 8a)

Beyt⁷¹ li-münşi'îhi⁷²

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Kâdri oldıķça cihânda şadr-ı câh u⁷³ ' izzetüñŞadr-ı dîvân câyı olsun⁷⁴ ol⁷⁵ mu' allâ⁷⁶ hâzretüñ (FA 8b)

Ahbaptan sadâret-i ulemâ mansıbına atanan bir kimseyi tebrik için yazılan 4. mektupta aşğıdaki beyit yer alır.

Beyt li-münşi'îhi⁷⁷

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

⁶⁵ li: bi E1

⁶⁶ Şi'r li-münşi'îhi: beyt BN; -NO, -E3, -İÜ, -İÜ2

⁶⁷ Hâlîk: Hâlîkı E1; Hâlîk u E2

⁶⁸ Niyyet-i şâm u seher nuşret-i dîndür dâyim / Nâşır-ı devletiniñ Hâlîk-ı ma' bûd olsun: Nâşır-ı devletiniñ Hâlîk-ı ma' bûd olsun / Niyyet-i şâm u seher nuşret-i dîndür dâyim BN

⁶⁹ beyt: şı'r SÇ, E1; -E2, -İÜ

⁷⁰ li-münşi'îhi: -E2, -NO, -BN, -KH, -SÇ, -E3, -E1, -İÜ, -İÜ2

⁷¹ beyt: -İÜ

⁷² li-münşi'îhi: -NO, -E1, -E3, -BN

⁷³ u: -E1, -İÜ

⁷⁴ Şadr-ı dîvân câyı olsun: Câyı olsun şadr-ı dîvân KH, E1, E2, E3, BN, İÜ

⁷⁵ ol: evlâ E3

⁷⁶ mu' allâ: me' âlî E1; mu' allem E3

⁷⁷ li-münşi'îhi: -BN

Çün du'â-yı hayrına meşgûl ola ehl-i zemîn

Küngür-i⁷⁸ eflâkden⁷⁹ âmîn dir⁸⁰ Rûhü'l⁸¹-emîn (FA 11a)

Tedris ve fetva makamına atanan birine yüksek mevkide bulunan dostları tarafından yazılan 8. mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt⁸² li-münşi'îhi⁸³

[mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Ĥudûd-ı⁸⁴ vaşfına irişmeye bir berîd-i ĥayâl

Eger şaĥâri-i fikretde seyr ide şad-sâl⁸⁵ (FA 15b)

Semaniye mansıbına kabul edilen erdemli gençleri bu başarısından dolayı tebrik etmek amacıyla kaleme alınmış 10. mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt⁸⁶ li-münşi'îhi⁸⁷

[mef' ülü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün]

Vird-i du'â-yı ĥayrını çün⁸⁸ düstân aña

Âmîn ider melâ'ike-i âs-mân aña (FA 17b)

Müellefin hizmetinde olup daha sonra Semaniye Medresesi'ne kabul edilen talebeyi tebrik için yazılmış 14. mektupta aşağıdaki iki beyit yer alır.

Beyt⁸⁹ li-münşi'îhi⁹⁰

[mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Niyâzlar ki nişâr-ı cenâb-ı 'izzet ola

⁷⁸küngür:küngüre KH

⁷⁹eflâkden: eflâke E3

⁸⁰dir: diye İÜ

⁸¹rûh: ervâĥ E2

⁸²Beyt: -İÜ

⁸³li-münşi'îhi: -NO, -BN, -E3

⁸⁴ĥudûd: ĥudûd E3

⁸⁵sâl: vesât E1

⁸⁶beyt: -KH, -E2, -İÜ

⁸⁷li-münşi'îhi: -BN, -E3

⁸⁸çün:-BN

⁸⁹beyt: -KH

⁹⁰li-münşi'îhi: -BN, -E3

Zihî sa'âdet⁹¹ eger dil-pezir-i hazret ola (FA 23b)

Beyt⁹² li-münşi'îhi⁹³

[müfte' ilün / mefâ' ilün / müfte' ilün / mefâ' ilün]

Oldı maḥall çü zātına *Medrese-i Semâniye*

İrdi *Semâniye*⁹⁴ bugün devlet-i câvidâniye (FA 24a)

Yeni doğan bebeği tebrik için kaleme alınmış olan 15 numaralı mektubun sonunda aşağıdaki kıt'a yer alır.

Kıt'a li-münşi'îhi fi'd-du'â⁹⁵

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Südde-i bârgâh-ı devletüne

Fevk-i⁹⁶ evc-i 'alâda⁹⁷ yir⁹⁸ olsun

Fâl-ı mes'ûd ile gelen mevlûd

Devletiyle kemâl-i⁹⁹ pîr¹⁰⁰ olsun (FA 25b)

Medresede vazife alan gençleri tebrik için yazılmış olan 17 numaralı mektupta aşağıdaki mülemmâ yer alır.

Naẓm li-münşi'îhi¹⁰¹

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Ṭâbe reyyâke¹⁰² ey nesîm-i şabâ

Zi'stiyâk-ı men âgehî 'acebâ

⁹¹sa'âdet: sa'âdet ki E1

⁹²beyt: maṭla' KH

⁹³li-münşi'îhi: -NO, -BN, -E3, -İÜ

⁹⁴semâniye: -E3

⁹⁵şî'r li-münşi'îhi fi'd-du'â: kıt'a BN; beyt E1; kaf li-münşi'îhi E3; li-münşi'îhi İÜ

⁹⁶fevk: fark E2

⁹⁷alâda: 'alâdan E1

⁹⁸yir: bir E2

⁹⁹kemâl: -E2

¹⁰⁰pîr: yir E2

¹⁰¹naẓm: beyt BN; kaşîde İÜ2; Şî'r li-münşi'îhi KH; -SÇ, -E1, -E2, -E3, -NO, -İÜ

¹⁰²*Kokun (ne) güzel oldu!*

Çend bâşî¹⁰³ be-hâkdân-ı melâl¹⁰⁴
 K̄um¹⁰⁵ ve¹⁰⁶ sir naḥve¹⁰⁷ ravḍati'l-ifḍâl¹⁰⁸
 Nefes-i şıdkı¹⁰⁹ müşg-bâr eyle
 Şubḥ-dem ʿazm-i kūy-i yâr eyle
 Kıssa-i iştiyâk-ı¹¹⁰ ḥaste-dilân
 Pîş-i maḥdûm-ı mehrîbân¹¹¹ be-resân¹¹²
 Yüz sür ol âsitâne kim anda
 ʿİlm ü¹¹³ faẓl ehlidür ḳamu bende
 Der-zebânḥâ¹¹⁴ heme şenâ-yı velîst
 Luḫ u cûd u kerem berâyi¹¹⁵ velîst¹¹⁶
 Ḳadrini itmek istesem taḳrîr
 Luḫ u cûdında eylesem tanzîr¹¹⁷
 Âfitâb-ı münevverêş ḥâḥem¹¹⁸
 Maḥz-ı rûḥ-ı muşavvereş dânem
 İtse ḡavvâş-ı ʿaḳl u¹¹⁹ endîşe¹²⁰
 Ğavs-ı deryâ-yı fikreti pîşe

¹⁰³ bâşî: bâş E1

¹⁰⁴ Gam yurduna daha ne kadar katlanacaksın.

¹⁰⁵ ḳum: hem E2

¹⁰⁶ *Ayaḡa kalk, lütuf ve baḡış bahçesine doğru yürü*

¹⁰⁷ naḥve: -KH

¹⁰⁸ ifḍâl: iclâl BN

¹⁰⁹ şıdkı: şıdk E1, BN

¹¹⁰ kıssa-i iştiyâk: ḥışsa-i iştiyâ E1

¹¹¹ *Gönlü yaralıların özleminin hikayesini dost canlısı efendilerin huzuruna ilet*

¹¹² be-resân: mihr be-resân E3

¹¹³ ü: -E1

¹¹⁴ zebânḥâ: zebânḥâ-yı İÜ2

¹¹⁵ berâyi: turâyi E3

¹¹⁶ Luḫ u cûd u kerem berâyi velîst: -E2

¹¹⁷ tanzîr: seyr NO; -İÜ

¹¹⁸ ḥâḥem: ḥâstem KH; ḥânem FA, E2, BN, NO, İÜ(b), İÜ2

¹¹⁹ u: -BN, -E3

¹²⁰ endîşe: endîş E3

Ne-resed¹²¹ fülk-i midhâtes be-kenâr¹²²

Bâd ez-^c omr u câh¹²³ ber-hördâr¹²⁴ (FA 28b-29a)

Mansıp tebriği, bir kusurdan dolayı özür dileme veya karşılıklı ziyaret için yazılmış olan 18 numaralı mektupta aşağıdaki kıta yer alır.

Ꞑıt' a¹²⁵ li-münşi' ihi¹²⁶

[mef' ülü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün]

Şükr ü¹²⁷ sipâs Hâlık-ı nâsa ki eyledi¹²⁸

Şer' -i Resûle bâzû-yı¹²⁹ sa' yinle taqviyet¹³⁰

Zâtuñda¹³¹ vardurur¹³² o şeref kim muhalladur¹³³

Manşib olursa¹³⁴ zât-ı şerifñle tehniyet¹³⁵ (FA 27b)

Bazı kıymetli dostlara yeni doğan çocuğunu tebrik için yazılmış 21 numaralı mektubun sonunda aşağıdaki kıt' a yer alır.

Ꞑıt' a¹³⁶ li-münşi' ihi¹³⁷

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Zıll-i devletde cây-gır¹³⁸ olalar¹³⁹

Devlet ile kemâl-i pîr olalar¹⁴⁰

¹²¹ resed: ser E1

¹²² *Övgü sandalı kıyıya ulaşmadı / Ömür ve makam(in) hayır üzere olsun*

¹²³ câh: cân E1

¹²⁴ hördâr: hördâr E1

¹²⁵ kıt' a: Beyt FA, E1, E2; nazm BN; -İÜ

¹²⁶ li-münşi' ihi: -E1, -E2, -BN, -İÜ, -İÜ2

¹²⁷ ü: -E1

¹²⁸ eyledi: idi E1

¹²⁹ bâzû-yı: bāridī E1

¹³⁰ taqviyet: tehniyet-i taqviyet E2

¹³¹ Zâtuñda vardurur o şeref kim muhalladur / Manşib olursa zât-ı şerifñle tehniyet: -E1

¹³² durur: dur E2, İÜ2

¹³³ muhalladur: maħal durur KH

¹³⁴ olursa: bulursa BN

¹³⁵ tehniyet: -E2

¹³⁶ kıt' a: şir FA; nazm E3; -KH, -İÜ

¹³⁷ li-münşi' ihi: -BN, -E3

¹³⁸ gır: gür E2

¹³⁹ olalar: olasız E3

¹⁴⁰ olalar: olasız E3

Ola şābit üzerlerinde müdām

Sāyeñüz ve's-selāmu ve'l-ikrām (FA 33a)

Galata şehrine atanan bazı gençleri tebrik için yazılan 24 numaralı mektupta aşağıdaki iki kıt'a yer alır.

Kıt'a¹⁴¹ li-münşi'ihî¹⁴²

[fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilātün / fe' ilün]

Gerdeş-i devr-i zamān itdi bugün hük-m-i şavāb

Evvelā düşmiş idi gerçi ki sehv ü¹⁴³ ğalaṭa

Nā-maḥallī idüben hük-m-i maḥallinden devir

Kendüyi itdi¹⁴⁴ maḥall¹⁴⁵ ḥidmete¹⁴⁶ şehir-i¹⁴⁷ Ğalaṭa (FA 36b)

Beyt¹⁴⁸ li-münşi'ihî¹⁴⁹

[fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün]

Olmaya hiçbir nefes ḥālī¹⁵⁰

Bi-^c alīyyi¹⁵¹ ve¹⁵² ḳadrihi'l-^c ālī¹⁵³ (FA 37a)

Bazı dostlara evladının sünnet tebriki için yazılmış 25 numaralı mektupta aşağıdaki beyt yer alır.

Beyt¹⁵⁴ li-münşi'ihî¹⁵⁵

[mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün]

¹⁴¹ kıt'a: beyt SÇ; şî'r FA; ḳaf E3; -KH, -İÜ, -İÜ2

¹⁴² li-münşi'ihî: -SÇ, -BN, -İÜ, -İÜ2

¹⁴³ gerçi ki sehv ü: sehivle gerçi E3

¹⁴⁴ itdi: itdi yine FA

¹⁴⁵ maḥall: -FA, -SÇ, -E2

¹⁴⁶ ḥidmet: ḥizmet İÜ2

¹⁴⁷ şehir: şehir itdi SÇ

¹⁴⁸ beyt: -KH, -İÜ, -İÜ2

¹⁴⁹ li-münşi'ihî: +KH

¹⁵⁰ ḥālī: ḥālī ve E3

¹⁵¹ bi-^c alīyyi: bi'n-Nebiyi E3

¹⁵² *Yüce ve yüksek değeriyle*

¹⁵³ ālī: me' ālī KH

¹⁵⁴ beyt: -KH, -İÜ

¹⁵⁵ li-münşi'ihî: -BN, -İÜ

Āyīn-i Halīl ü sünnet-i Muştafāvi¹⁵⁶

Hayr eyle müyesser ile ey Ḥayy-i Ḳavī (FA 37b)

Geçmiş olsun dileklerini iletmek için kaleme alınmış 27 numaralı mektupta aşağıdaki mısra yer alır.

Mıṣrā'¹⁵⁷

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Ger senün cismündedir ' illet benüm cānumdadur (FA 40a)

Sıtma hastalığına yakalanan ve iyileşme sürecine giren bazı dostlara yazılmış olan 28 nolu mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Nazm¹⁵⁸ **li-münşi'ihî**¹⁵⁹

[fe' ülün / fe' ülün / fe' ülün / fe' ül]

İdüp teb¹⁶⁰ müretteb hep esbābını

Ten-i pākine şaldı çün tābını¹⁶¹

Akıtdı tenünden çün ol āfet-i āb

Ḥayādan kızardı¹⁶² ruḥ-ı¹⁶³ āftāb

Tenünde çü tebdendurur¹⁶⁴ bu leheb

Dirüz cümle *tebbet yedāhu ve tebb*¹⁶⁵ (FA 40b)

Nazm¹⁶⁶ **li-münşi'ihî**¹⁶⁷

[fe' ülün / fe' ülün / fe' ülün / fe' ül]

¹⁵⁶Muştafāvi: Muştafā İÜ

¹⁵⁷mıṣrā': ' ayn KH, NO, E3; -İÜ

¹⁵⁸beyt: şı' r FA; kıt' a BN; -KH, -E2; -İÜ, -İÜ2

¹⁵⁹li-münşi'ihî: -SÇ, -NO, -BN, -İÜ, -İÜ2

¹⁶⁰teb: -E3

¹⁶¹İkinci tefile "mefā' ilün" şeklindedir

¹⁶²ḥayādan kızardı: kızardı ḥayādan NO

¹⁶³ruḥ: rec NO

¹⁶⁴tebden: teb SÇ

¹⁶⁵Tebbet yedā Ebî Lehebin ve tebb. *Ebu Leheb'in elleri kurusun (yok olsun o), zaten yok oldu ya Tebbet/1.*

¹⁶⁶Nazm: şı' r FA; beyt BN; -KH, -İÜ

¹⁶⁷li-münşi'ihî: -BN, -İÜ

Çü¹⁶⁸ teb nâzil oldı ten-i pâkine
 Tażaccur idüp halk-ı  alem  amu
 Tebe bed-du    eyley  didiler
 Ki *tebben leh şümme tebben lehu*¹⁶⁹ (FA 41a)

Mevki makam sahibi dostlardan ihtiya  sahibi biri i in yardım talebinde bulunma maksadıyla yazılmış 34 numaralı mektupta aşağıdaki nazm ve beyit yer alır.

Nazm¹⁷⁰ **li-münşi'ih**¹⁷¹

[mef'  il n / mef'  il n / fe'  l n]

Ne l zımdur¹⁷² dimek mihr-i¹⁷³ m n re

Ki bahş-ı n r  ıl   k-i   k re¹⁷⁴

D r-efřanlı da ebr-i nev-bah r

 emende¹⁷⁵ istemez fery d u¹⁷⁶ z r  (FA 50b)

Beyt¹⁷⁷ **li-münşi'ih**¹⁷⁸

[f ' il t n / f ' il t n / f ' il n]

Olmasun¹⁷⁹ bir la za   l  r z u¹⁸⁰ řeb¹⁸¹

Ge d g nce bir tev l  r z u řeb¹⁸² (FA 50b)

şam Kadısı iken ilim ve r tbe sahibi mahdumlardan hac yolculuğuna  ıkanlar i in yardım talebinde bulunduğu 37 numaralı mektupta aşağıdaki beyitler yer alır.

¹⁶⁸ u:   n KH

¹⁶⁹*Kahrolsun yine helak olsun!*

¹⁷⁰nazm: ři' r FA; -KH

¹⁷¹li-m nři'ih: -E1, -E3, -BN, -i , -i 2

¹⁷²l zımdur: l zım E1

¹⁷³mihr: her E1

¹⁷⁴  k re:   k re E1

¹⁷⁵ emende:  emenden FA, BN

¹⁷⁶u: -E1

¹⁷⁷Beyt: mıřr ' FA;   ayn E3, -S , -E1, -E2, -i , -i 2, -KH

¹⁷⁸li-m nři'ih: +KH

¹⁷⁹olmasun: olmasun olmasun i 

¹⁸⁰u: -i 

¹⁸¹r z u şeb: r z-i şeb   şeb E1

¹⁸²Ge d g nce bir tev l  r z u şeb: +NO

Beyt¹⁸³ li-münşi'îhi¹⁸⁴

[fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün]

Ol meh-i¹⁸⁵ çerh-i¹⁸⁶ kemâle olalı Şâm maqâmRûz u¹⁸⁷ şeb ins ü¹⁸⁸ melek dir ki 'aleyküm bi's-Şâm¹⁸⁹ (FA 54a)**Beyt¹⁹⁰ li-münşi'îhi¹⁹¹**

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Miḥnet-i dehrden¹⁹² Ḥudâ ḥâneñi me'men eylesünYümnle ḥânedânıñı *Vādî-i Eymen* eylesün (FA 54b)**Beyt¹⁹³ li-münşi'îhi¹⁹⁴**

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Lâyih ola Rûmdan diyü o mâh-ı müstenîr

Rûm rûyın ferş-i râh itmiş qadem baş¹⁹⁵ Rûma dir (FA 54b)**Beyt¹⁹⁶ li-münşi'îhi¹⁹⁷**

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Tâ ebed bir dem olmaya¹⁹⁸ ḥâlîBi'n-nebiyyi ve qadrihi'l¹⁹⁹-c âlî²⁰⁰ (FA 55a-55b)¹⁸³beyt: -KH, -E1, -SÇ, -BN, -E2, -NO, -İÜ¹⁸⁴li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -E2, -NO, -İÜ¹⁸⁵meh: -E2¹⁸⁶çerh: çerh ü FA¹⁸⁷u: -SÇ, -E3, -İÜ2¹⁸⁸ü: -E1¹⁸⁹Şam (diyarına) iyi bakın, gözetin¹⁹⁰beyt: -KH, -E1, -E3, -İÜ, -İÜ2¹⁹¹li-münşi'îhi: -NO, -E1, -İÜ, -İÜ2¹⁹²dehrden: den E3¹⁹³beyt: -KH, -E1, -İÜ, -İÜ2¹⁹⁴li-münşi'îhi: -BN, -E1, -İÜ, -İÜ2¹⁹⁵baş: -SÇ¹⁹⁶beyt: -KH, -E1, -İÜ, -İÜ2¹⁹⁷li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -E1, -İÜ, -İÜ2¹⁹⁸bir dem olmaya: olmaya bir dem E3¹⁹⁹qadrihi: qadri E1, E2²⁰⁰Peygamber (sas) ve onun yüce mertebesi hürmetine

Bazı makam sahibi dostlara bir talebi iletmek için yazılan 39 numaralı mektupta aşağıdaki beyitler yer alır.

Beyt²⁰¹ li-münşi'îhi²⁰²

[mef' ülü / fâ' ilätü / mefâ' ilü / fâ' ilün]

Cân bülbüli çün eyledi medhiñ hezârvâr

Taḥsînler itdi tâ'ir-i kudsī hezâr bâr (FA 56b)

Beyt²⁰³ li-münşi'îhi²⁰⁴

[fe' ülün / fe' ülün / fe' ülün / fe' ül]

Felekden taḥarrük zemînden²⁰⁵ sükün

Ṭaleb eylemeklik²⁰⁶ cünündür cünün²⁰⁷ (FA 57b)

Müellifin, Fethullah isimli teyze oğluna yardımcı olunması için Beylerbeyine yazmış olduğu 40 numaralı mektupta aşağıdaki kaside yer alır.

Ḳaşıde²⁰⁸ li-münşi'îhi²⁰⁹

[fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilün]

Ey sipihr-i mülke²¹⁰ iḥsānuñ²¹¹ senüñ şāhib-ḳırān

Vey cihān-ı 'adle²¹² inşāfuñ²¹³ senüñ mālîk-riḳāb²¹⁴

Devr-i 'adlünde hemānā²¹⁵ buma olmışdur sitem

Kim mekân idinmege bulmaz bugün cāy-ı ḥarāb

²⁰¹beyt: -KH, -E1, -E2, -iÜ, -iÜ2

²⁰²li-münşi'îhi: -BN, -E1, -iÜ, -iÜ2

²⁰³beyt: -KH, -E1, -E3, -iÜ, -iÜ2

²⁰⁴li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -E1, -E3, -iÜ, -iÜ2

²⁰⁵felekden taḥarrük-i zemînden: zemînden taḥarrük-i felekden BN

²⁰⁶eylemeklik: itmeklik E2

²⁰⁷cünün: çün E1

²⁰⁸ḳaşıde: şî'r FA; -KH, -E1, -iÜ, -iÜ2

²⁰⁹li-münşi'îhi: -NO, -BN, -E1, -iÜ, -iÜ2

²¹⁰mülke: mülk NO

²¹¹iḥsân: temkîn KH, NO, iÜ, iÜ2

²¹²'adle: 'adl E2

²¹³inşāf: şemşîr KH, NO, iÜ2

²¹⁴riḳāb: nişāb E1

²¹⁵hemānā: hemān KH

Destiñe teşbîh olaldan şol kadar eyler hayā
 Kim bugün ne²¹⁶ yirde²¹⁷ vü²¹⁸ ne²¹⁹ gökdedür²²⁰ gamdan²²¹ şehāb²²²
 Serverā 'ālī-cenābā Āşafā Cem-rif' atā
 Bî-ḥesāb olsun kemālātūñ ilā-yevmi'l-ḥisāb
 Ol cenāb-ı 'arş-ı sāye çün ki her maḥzūrdan
 Olmağa muḥliş aña itdüñ mübārek intisāb
 Ol cenāb-ı salṭanat-perver ki kesb-i nām için
 Cān virür ḳul olmağa anda Cem ü²²³ Efrāsiyāb
 Hāmīl-i dürr-i şenā²²⁴ bî-çāre Fethī²²⁵ bende-rā
 Ez-der-i luṭf u kerem²²⁶ ber-rüy-ı ü kün feth-i bāb²²⁷
 Ey 'Alī vaḳt-i du'ā geldi yiter²²⁸ itdüñ yiter²²⁹
 Ḥayme-i 'arz-ı merāma ḥayt-ı itnābı tınāb
 Şarḳdan²³⁰ ğarba cihānı²³¹ tā ki her gün feth ide
 Re 'y-i rüşenden meded bulmaḳla²³² tığ-i āftāb²³³

²¹⁶bugün ne: buluna E1

²¹⁷yirde: gökde İÜ2; gökdedür E3

²¹⁸vü: -E3

²¹⁹ne: -KH

²²⁰gökdedür: yirdedür E3, İÜ2

²²¹gamdan: 'amd E3

²²²şehāb: ḥesāb İÜ2

²²³ü: -SÇ, -E1, -iÜ

²²⁴şenā: ten E1

²²⁵Fethī: -E2

²²⁶*Övgü incisini taşıyan çaresiz Fethi kuluna / Lütuf ve cömertlik kapısından onun tarafına bir kapı aç*

²²⁷bāb: nāb E3

²²⁸yiter: ter E3

²²⁹yiter: -E3

²³⁰şarḳdan: sürürin E2

²³¹cihānı: cihān E2

²³²bulmaḳla: bulmağa KH

²³³Şarḳdan ğarba cihānı tā ki her gün feth ide / Re 'y-i rüşenden meded bulmaḳla tığ-i āftāb: -E1

Re 'y-i mülk-ârâña²³⁴ âsüdedurur²³⁵ andan cihân²³⁶

İrmesin jeng-i haṭā *vallāhu a'lem bi's-ṣavāb*²³⁷ (FA 59a-59b)

Yakınlarına yardım talebiyle devlet büyüklerine yazılmış 41 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt²³⁸ li-münşi'ihî²³⁹

[mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün / mefā' ilün]

Nevālıkdan 'aceb mi behremend olsa²⁴⁰ geh ü²⁴¹ bi-gāh

Du' ā-güyān-ı şāfī-dil şenā-ḥ'ānān-ı²⁴² devlet-ḥ'āh (FA 61a)

Mevki makam sahibi dostlardan bazı fakir kimseler için yardım isteme maksadıyla yazılmış 43 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Beyt li-münşi'ihî²⁴³

[mefā' ilün / fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün]

Sipih-r-i gerdeş idüp²⁴⁴ sâkin olduğınca zemīn²⁴⁵

Ḳapuñ şurūf-ı zamāndan emīn ola āmīn (FA 62b)

Ḳıṭ' a²⁴⁶ li-münşi'ihî²⁴⁷

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Oldüğınca sâḥa-i aḥbāb²⁴⁸-i²⁴⁹ cāh

²³⁴ârâña: ârâna hep BN

²³⁵âsüdedurur: âlüdedür E1; âsüdedür E2, SÇ, BN, İÜ

²³⁶Re 'y-i mülk-ârâña âsüde dururandan cihân: Re 'y-i mülk-i ârâna ki âyine-i ilhâmdur KH, NO, E3, İÜ2

²³⁷*Doğrusunu en iyi bilen Allah'tır*

²³⁸beyt: -FA, -KH, -İÜ, -İÜ2

²³⁹li-münşi'ihî: -BN, -İÜ, -İÜ2

²⁴⁰olsa: ola İÜ2

²⁴¹ü: -İÜ

²⁴²ḥ'ānān: güyān E3

²⁴³beyt li-münşi'ihî: beyt BN; -İÜ, -İÜ2

²⁴⁴idüp: idüp ve E3

²⁴⁵zemīn: zamān İÜ2

²⁴⁶ḳıṭ' a: beyt NO; şı'r FA; -KH, -E1, -NO, -BN, -İÜ, -İÜ2

²⁴⁷li-münşi'ihî: -E1, -NO, -BN, -İÜ, -İÜ2

²⁴⁸aḥbāb: aṣḥāb E1, İÜ, İÜ2

²⁴⁹aḥbāb: aḥbāb u KH

Mağşad-ı erbâb-ı hâcât-ı enâm²⁵⁰ (E1 63b)

Hemseri olsun serây-ı kıadriñüñ

Sağf u bâm-ı²⁵¹ künbed-ı²⁵² firûze-fâm²⁵³

Andan itsün²⁵⁴ halk-ı c' âlem ser-be²⁵⁵-ser

Cerr-i nef' ü celb-i hayr u²⁵⁶ kesb-i nâm²⁵⁷

Devlet-i dâreyni olsun muğtezâ

Bahtıña itmek du' â her şubh u²⁵⁸ şâm

Her sa' âdet hâşıl u her hayr-ı nağd

Ba' d ez-în diğér çi güyem ve's-selâm²⁵⁹ (FA 63b)

İhtiyaç sahiplerine yardım talebi için kaleme alınmış 44 nolu mektupta aşağıdaki iki beyit yer alır.

Şi' r²⁶⁰ li-münşi' ihi²⁶¹

[mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ül]

Ey²⁶² nâme-i nâm-âver ü ferhunde-vürüd²⁶³

Çün menzil ola saña²⁶⁴ mağâm-ı mağmüd

Eşkiyle dürüd oldı benüm²⁶⁵ didelerim

²⁵⁰hâcât-ı enâm: hâcâtü'l-enâm E2

²⁵¹bâm: yâdım E1

²⁵²künbed: -E1

²⁵³Olduğınca sâha-i aḥbâb-ı câh / Mağşad-ı erbâb-ı hâcât-ı enâm / Hemseri olsun serây-ı kıadriñüñ / Sağf u bâm-ı künbed-ı firûze-fâm: -E3

²⁵⁴Andan itsün: İtsün andan İÜ2

²⁵⁵be: te E3

²⁵⁶u: -E1

²⁵⁷nâm: tām KH

²⁵⁸u: -E1

²⁵⁹Bundan başka ne söyleyeyim, vesselam

²⁶⁰şi' r: beyt BN; -KH, -E1, -E3, -İÜ; -İÜ2

²⁶¹li-münşi' ihi: -E2, -İÜ, -İÜ2

²⁶²Ey gelişi mübarek ve şanlı mektup

²⁶³vürüd: der ü İÜ2

²⁶⁴saña: -İÜ

²⁶⁵benüm: hem BN; -SÇ, -E1

Zinhâr ki²⁶⁶ benden idesin²⁶⁷ ' arz-ı dürûd (FA 63b)

İhtiyaç sahipleri için yardım talep edilen 45 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt²⁶⁸ li-münşi'îhi²⁶⁹

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Ḥazret-i ' Alîye kim ' izzeti²⁷⁰ olsun câvîd

' Arza-i dâ'î-i²⁷¹ muhliş²⁷² k'ola ihlâş²⁷³ mezîd (FA 64b)

Bazı beylere bir yakını için yardım talebinde bulunduğu 46 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Şi' r²⁷⁴ li-münşi'îhi²⁷⁵

[fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilâtün / fe' ilün]

Merḥabâ ey dem-i cân²⁷⁶-perver-i bād-ı şehri

Nefesün yâr gibi rûḥ-fezâ oldu gibi²⁷⁷

Yitiş ol dergeh-i a' lāya ki çerḥ-i felegiñ

Anda ḥāk öpmek²⁷⁸ için ḳaddi²⁷⁹ dü-tâ oldu gibi²⁸⁰

Luṭf ile ḥazretine di ki du' āgūylarıñ

Himmetüñ eylese mes' ud revâ oldu gibi (FA 65b)

Beyt²⁸¹ li-münşi'îhi²⁸²

²⁶⁶ki: -E3

²⁶⁷idesin: -SÇ, E1, E2

²⁶⁸beyt: -KH, -İÜ, -İÜ2

²⁶⁹li-münşi'îhi: -NO, -BN, -İÜ, -İÜ2

²⁷⁰' izzeti: ' izzet E2

²⁷¹dâ'î: dâḥî İÜ2

²⁷²muhliş:-FA

²⁷³ihlâş: iḥlâş E2

²⁷⁴Şi' r: beyt BN; Şi' r-i Türki E3; -BN, -FA, -KH, -E1, -E2, -NO, -İÜ2

²⁷⁵li-münşi'îhi: -BN, -E2, -FA, -SÇ, -İÜ2

²⁷⁶cân: -E3

²⁷⁷Merḥabâ ey dem-i cân-perver bād-ı şehri / Nefesün yâr gibi rûḥ-fezâ oldu gibi: Nefesün yâr gibi rûḥ-fezâ oldu gibi / Merḥabâ ey dem-i cân-perver bād-ı şehri İÜ2

²⁷⁸öpmek: olmaḡ KH, BN, E3

²⁷⁹ḳadd: -KH

²⁸⁰gibi: -İÜ

²⁸¹beyt: -KH, -İÜ, -İÜ2

²⁸²li-münşi'îhi: -FA, -BN, -SÇ, -İÜ, -İÜ2

[mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Cihân tırduqca tursun²⁸³ devletiyle Hâzret-i Paşa

Cihânda bu du'âya kimdürür k'âmîn²⁸⁴ dimez hâşâ²⁸⁵ (FA 66a)

Nazm²⁸⁶ li-münşi'îhi²⁸⁷

[mef'ülü / fâ' ilätü / mefâ'îlü / fâ' ilün]

Bâkî hemîşe sâye-i devlet müdâm ola

Kemter gulâmıña felek üsti maqâm ola

Her kim ki âsitâneñe şıdık ile yüz süre

Devlet aña muñi' vü sa'âdât râm ola (FA 66a)

Bazı beylere bir yakını için yardım talebinde bulunduğu 47 numaralı mektupta aşağıdaki beyitler yer alır.

Beyt²⁸⁸ li-münşi'îhi²⁸⁹

[fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilätün / fâ' ilün]

Zülf-i 'anbersâdan oldıqça 'ayân ruhsâr-ı yâr

Perçem-i tûğîñdan olsun rüy-ı devlet âşikâr (FA 66b-67a)

Beyt²⁹⁰ li-münşi'îhi²⁹¹

[mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün]

Hemîşe âsitâneñ Ka'be-i halk-ı cihân olsun

Zalâm-i zulm 'adlün âf-tâbından²⁹² nihân olsun (FA 67a-67b)

²⁸³tırduqca tursun: durduqca dursun BN

²⁸⁴ki: -BN, -E3, -İÜ

²⁸⁵Cihânda bu du'âya kimdürür k'âmîn dimez hâşâ: Buña âmîn dimez bir kimse cihânda yokdurur hâşâ SÇ

²⁸⁶nazm: beyt FA; şî'r E2; -KH, -E3, -İÜ, -İÜ2

²⁸⁷li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -İÜ, -İÜ2

²⁸⁸Beyt: -E3, -İÜ, -İÜ2

²⁸⁹li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -E3, -İÜ, -İÜ2

²⁹⁰beyt: -KH, -E3, -İÜ, -İÜ2

²⁹¹li-münşi'îhi: -SÇ, -İÜ, -İÜ2

²⁹²âf-tâbından: âf-tâbdan E2

Mustafa isminde bir talebesinin mülâzemetine kabulü hususunda yardımcı olunması için Şam Efendisine yazılmış 54 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt²⁹³ li-münşi'îhi²⁹⁴

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Rûyımı eşk-i²⁹⁵ dür-efşândan pür idüp her seher

Rûmdan Şâma anı çeşmüm²⁹⁶ revân itmek diler (FA 74a)

Mevki makam sahibi dostlara Sadî isimli bir talebesi için yardım talebinde bulunduğu 56 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt²⁹⁷ li-münşi'îhi²⁹⁸

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Hâtif-i gaybî du'ânî çün baña telkîn ider

Sidreden el kaldırıp Rûhü'l-emîn²⁹⁹ âmin³⁰⁰ ider (FA 76b)

Bir talebesinin medreseye hoca olarak kabulü hususunda yazılmış 58 numaralı mektupta aşağıdaki üç beyit yer alır.

Beyt³⁰¹ li-münşi'îhi³⁰²

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Bir nefes hâlî degüldür dilde³⁰³ cân vü tende dil

Murğ-ı cânâ âşiyân³⁰⁴ oldıkça kâh-ı³⁰⁵ âb u gil (FA 78b)

²⁹³beyt: -İÜ2

²⁹⁴li-münşi'îhi: -BN, -İÜ2

²⁹⁵eşk: eşk ü şekk E3

²⁹⁶çeşm: cism BN

²⁹⁷beyt: -KH, -E1, -İÜ2

²⁹⁸li-münşi'îhi: -BN, -E1, -E3, -İÜ2

²⁹⁹el kaldırıp Rûhü'l-emîn: Rûhü'l-emîn el kaldırıp BN

³⁰⁰âmin: -KH, -E2

³⁰¹beyt: -KH, -E1, -İÜ2

³⁰²li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -E1, -İÜ2

³⁰³dilde: dil E2

³⁰⁴âşiyân: âşiyâmı E1

³⁰⁵kâh: âh E1

Beyt³⁰⁶ li-münşi'îhi³⁰⁷

[mefâ' ilün / fe' ilâtün/ mefâ' ilün / fe' ilün]

Devâ budur ki recâ ehli³⁰⁸ olmaya nevmîdO derde ide devâ³⁰⁹ hulk-i ' âleme câvîd (FA 79b)**Beyt³¹⁰ li-münşi'îhi³¹¹**

[mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün]

Her rûz-ı terakķîde ola devlet ü iķbâl

Mâ câle³¹² ' ale'l-bâli³¹³ mine'l-' âşık bi-leyyâl³¹⁴ (FA 79b)

Danışment kabulü için bazı mahdumlara yazılmış 59 nolu mektupta aşağıdaki nazm yer alır.

Nazm³¹⁵ li-münşi'îhi³¹⁶

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Olduğınca bahâr her ser-i sâl

Esen ol ey nesîm-i bād-ı şimâl

Çend bâşî be-künc-i hâne-i ğam

Kum ve³¹⁷ sir naḥve ravzati'l-efdâl

Haberî-ber be-büstân-ı şafâ

Ez-muķîmân-ı hâkdân-ı³¹⁸ melâl³¹⁹

³⁰⁶ beyt: -SÇ, -E1, -E2, -KH, -İÜ2

³⁰⁷ li-münşi'îhi: -BN, -E1, -İÜ2; li-münşi'îhi maḥla' KH

³⁰⁸ ehli: ehl E1, SÇ

³⁰⁹ O derde ide devâ: O der daḳḳ ire devâ E3

³¹⁰ beyt: nazm BN; -KH, -E1, -E2, -SÇ, -İÜ2

³¹¹ li-münşi'îhi: E1, SÇ; -İÜ2

³¹² câle: câe BN, E1, E2

³¹³ *Geceler boyu aşığın zihninde dolaşan*

³¹⁴ belbâl: -E3

³¹⁵ nazm: şî'r FA, E3; -KH, -E2, -İÜ2

³¹⁶ li-münşi'îhi: - SÇ, -BN, -İÜ2

³¹⁷ ve: ev E2

³¹⁸ hâkdân: çâkdân E3

³¹⁹ *Gam hanesinin köşesinde daha ne kadar duracaksın / Ayağa kalk ve iyilikler bahçesine doğru yürü / Gam diyarında kalanlardan / Safa bahçesine bir haber götür*

Yitiş ol âsitân-ı 'âliye kim

Andadur 'ilm ü hilm ü fazl u³²⁰ kemâl

Evvelâ büse eyle dergâhın

Ba' d³²¹ ez-ân³²² eyle 'arz-ı hasbü'l-hâl³²³ (FA 79b-80a)

İlmiye sınıfından bazı dostlara danışement kabulü için yazılmış 60 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt³²⁴ li-münşi'îhi³²⁵

[mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün / mefâ' ilün]

İrişün cânib-i Hâkdan serây-ı sırrıña her ân

Nevid-i devlet-i bâkî beka-yı 'ömr-i câvidân³²⁶ (FA 82a)

Bazı müderrislere danışement kabulü için yazılmış 61 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt³²⁷ li-münşi'îhi³²⁸

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Olmasın³²⁹ hâlî³³⁰ be-'avn-i Kâr-sâz-ı Gird-gâr

Ma'mtelâ³³¹ fi'r-ravzi³³² uzni'l³³³-verdi³³⁴ min-şavti'l-hezâr³³⁵ (FA 83a)

Danışement kabulü için müderrislere yazılmış 62 numaralı mektupta aşağıdaki nazm yer alır.

Şi'r³³⁶ li-münşi'îhi³³⁷

³²⁰u: -KH

³²¹ba' d: ba' de E2

³²²Ondan sonra halini arz et

³²³hasbü'l-hâl: hasb-i hâl KH

³²⁴beyt: -KH, -SÇ, -İÜ2

³²⁵li-münşi'îhi: -BN, -İÜ2

³²⁶câvidân: câvidân E3, İÜ2

³²⁷beyt: 'ayn KH; -SÇ, -E1, -E2, -İÜ2

³²⁸li-münşi'îhi: +E3

³²⁹olmasın: olmasun KH, E3, İÜ2

³³⁰hâlî: hâlî E3

³³¹imtelâ: imşelâ E1

³³²ravz: arz E1, E3

³³³uzn: -SÇ, -E1

³³⁴Bahçede gülün kulağı bülbül sesiyle dolduğu sürece

³³⁵hezâr: zâr E1

³³⁶şî'r: beyt BN; -KH, -E3, -İÜ2

³³⁷li-münşi'îhi: -BN, -İÜ2

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Devlet ü iqbâlün olsun bî-zevâl ü ber-devâm

Ehl-i hâcât olsun ol dergehde maqziyyü'l-merâm

Şıdık ile muhlişleriñ budur du' âsı³³⁸ şubh u şâm

Her belâdan sâlim olsun zât-ı 'âlî ve's-selâm (FA 84a-84b)

Bazı ekabire danışment kabulü için yazılmış 63 numaralı mektupta aşağıdaki iki beyit yer alır.

Beyt³³⁹ li-münşi'ihî³⁴⁰

[fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Pes³⁴¹ ne lâzım ki hayme-i suhâna

İtmek³⁴² ıtnâb-ı lafzdan atnâb³⁴³ (FA 85a)

Beyt³⁴⁴ li-münşi'ihî³⁴⁵

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Âstân-ı devletünde sâl u³⁴⁶ mâh u şubh u şâm

Qadr ü³⁴⁷ bahtıyla muqîm olsun selâmet³⁴⁸ ve's-selâm (FA 85b)

Bazı dostlara özlemi dile getiren 64 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Şi'r³⁴⁹ li-münşi'ihî ilâ-âhîri'n-nazm³⁵⁰

[mefâ' ilün / fe' ilâtün mefâ' ilün / fe' ilün]

³³⁸muhlişleriñ budur du' âsı: budur du' âsı muhlişleriñ SÇ

³³⁹beyt: şî'r KH; -SÇ, -BN, -E1, -E2, -İÜ2

³⁴⁰li-münşi'ihî: +E3

³⁴¹pes: miş E1

³⁴²itmek: ola İÜ2

³⁴³itmek ıtnâb-ı lafzdan atnâb: -BN, -E2

³⁴⁴beyt: -KH, -E1, -İÜ2

³⁴⁵li-münşi'ihî: -BN, -E1, -İÜ2

³⁴⁶u: -E1

³⁴⁷ü: -E1

³⁴⁸selâmet: -KH

³⁴⁹şî'r: beyt BN; nazm E3; -SÇ, -E1, -E2, -İÜ2, -KH, -BN

³⁵⁰ilâ-âhîri'n-nazm: -E3, -E1, -KH, -BN

Ḳasem bi-şuḥbeti sābık yemīn³⁵¹ bi-ḥubbi³⁵² ḳadīm³⁵³

Ve innehu le³⁵⁴-ḳasemur³⁵⁵ lev ta^clemūne^c aẓīm³⁵⁶

Ki ārzū-yı şumā ez-serem³⁵⁷ be-der³⁵⁸ ne-reved³⁵⁹

Egerçi cismüm ola ḥāk içinde^c aẓm-i³⁶⁰ remīm

Olalı dūr der-i³⁶¹ devletüñden olmışdur

Ḳadem zi-derd³⁶² dü-tā vü³⁶³ dilem zi³⁶⁴-ḡuşşa dü-nīm³⁶⁵ (FA 85b)

Beyt³⁶⁶ li-münşi'ihī³⁶⁷

[mefā^c ilün / fe^c ilātün / mefā^c ilün / fe^c ilün]

Cemī^c -i ehl-i maḥabbet ḳatında rūşendür

Çenān ki³⁶⁸ mes[']ele-i nefy-i cüz[']-i piş-i³⁶⁹ Ḥakīm³⁷⁰ (FA 86a)

Şi'r³⁷¹ li-münşi'ihī³⁷²

[mefā^c ilün / fe^c ilātün / mefā^c ilün / fe^c ilün]

Hemişe tā ki kerem ehliniñ³⁷³ dü-^c ālemde

³⁵¹yemīn: ḡayr -SÇ

³⁵²bi-ḥubbi: taḥte E1

³⁵³*Evvelce sohbete yemin olsun eski aşka yemin olsun*

³⁵⁴le: -BN, -E2, -E3, -İÜ2

³⁵⁵ḳasemur: -İÜ2

³⁵⁶*Bilirseniñ, gerçekten bu, büyük bir yemindir. Vâkıa/76.*

³⁵⁷serem: herem E1

³⁵⁸*Size olan arzum bir türlü aklımdan çıkmıyor*

³⁵⁹ne-reved: ber dü E1

³⁶⁰aẓm: ^c aẓīm E1

³⁶¹der: -KH

³⁶²zi-derd: ārzū E1

³⁶³vü: -KH

³⁶⁴zi: -SÇ, -E1

³⁶⁵*Belim dertten iki büklüm gönlüm kederden paramparça*

³⁶⁶beyt: -E1, -İÜ2

³⁶⁷li-münşi'ihī: +E3

³⁶⁸çenān ki: cenāniñ E1

³⁶⁹*Bu zor meselenin çözümü hekimin huzurundadır*

³⁷⁰ḥakīm: ḥükm E1

³⁷¹şi'r: beyt BN; -E1, -KH, -İÜ2

³⁷²li-münşi'ihī: +KH, +E3

³⁷³ehliniñ: esenlik E1

‘Aṭā-yı Ḥaḳḳ’ dan³⁷⁴ ola menzili maḳām-ı kerīm

Be-şadr-ı şuffa-i³⁷⁵ devlet-serāy-ı deyr-i beḳā³⁷⁶

Be-‘avn ü³⁷⁷ nuşret-i³⁷⁸ Ḥaḳ Ḥazret-i tu bād muḳīm³⁷⁹ (FA 87a)

Bağdat'ta ikamet eden bazı dostlara yazılmış 65 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Nazm³⁸⁰ li-münşi'ihî³⁸¹

[fe' ilātün / mefā' ilün / fe' ilün]

Merḥabā ey nesīm-i şubḥ-ı³⁸² şafā

Dem-i luṭfiñ virür derūna şifā

Nefes-i şıdḳı³⁸³ müşgbār eyle

Şubḥ-dem ‘azm-i kūy-ı yār³⁸⁴ eyle

İtmege naḳl-i dāstān-ı firāk

Rūmdan eyle ‘azm-i mülk-i ‘Irāk

Bār-ı medḥ ü³⁸⁵ şenāyı maḥmil kıl

Şehr-i *Dārü's-Selām*³⁸⁶ menzil kıl

Yitiş ol āsitāne kim Bağdād

Dem-i ḥaḳından³⁸⁷ oldı bāğ dād

Şevḳ-i aḥbābı³⁸⁸ ḥazretine³⁸⁹ müdām

³⁷⁴Ḥaḳḳ'dan: Ḥaḳḳ'ından E1

³⁷⁵şuffa: şuffa E1

³⁷⁶beḳā: binā İÜ2

³⁷⁷ü: -KH

³⁷⁸nuşret: mażarrat E1

³⁷⁹*Bekâ âleminde talih sarayının avlusunun başköşesinde hazretlerine, Cenab-ı Hakkın yardım ve desteği daim olsun*

³⁸⁰nazm: beyt BN; -KH, -E1, -E2, -SÇ, -NO, -İÜ2

³⁸¹li-münşi'ihî: -NO, -BN, -İÜ2

³⁸²şubḥ: şubḥ u E1

³⁸³şıdḳı: şıdḳ KH, SÇ, BN, E1

³⁸⁴yār: yāy E1

³⁸⁵ü: -E1

³⁸⁶selāmı: selām E1

³⁸⁷ḥaḳından: luṭfindan NO

³⁸⁸aḥbābı: aḥbāy E1

³⁸⁹ḥazretine: ḥazretlerine E2

‘Urza kı1 ve’s-selâmu ve’l-ikrâm (FA 87a-87b)

Beyt³⁹⁰ li-münşi’ihi³⁹¹

[fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilâtün / fe‘ ilün]

İlede³⁹² kaçır-ı vişâle bizi Hakk ‘azze ve celle

Olmadan hâne-i ten gârka-i seylâb ecele (FA 88a)

Şi‘r³⁹³ li-münşi’ihi³⁹⁴

[fâ‘ ilâtün / mefâ‘ ilün / fe‘ ilün]

Emr-i haqqıyla eyledükçe³⁹⁵ müdâm

Âsmân gerdiş ü³⁹⁶ zemîn ârâm

‘İzz ü câh ile şâdkâm olasuz³⁹⁷

Evc-i ‘izzetde müstedâm olasuz³⁹⁸ (FA 88b)

Bazı mevki makam sahibi mahdumlara hasret ifade eden 66 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt³⁹⁹ li-münşi’ihi⁴⁰⁰

[mefâ‘ ilün / mefâ‘ ilün / fe‘ ülün]

Cihân tırduqça⁴⁰¹ var olsun vücüdün

Su‘ üd⁴⁰² ile qarîn olsun şu‘ üdün (FA 90a)

Dostlara hasreti ifade eden 67 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

³⁹⁰beyt: -KH, -E1, -İÜ2

³⁹¹li-münşi’ihi: -BN, -E1, -İÜ2

³⁹²ilede: -E2

³⁹³şi‘r: beyt BN; -KH, -E1, -İÜ2

³⁹⁴li-münşi’ihi: -E1, -İÜ2

³⁹⁵eyledükçe: eylekçe E1

³⁹⁶ü: -E1, -SÇ

³⁹⁷olasuz: olası NO

³⁹⁸olasuz: olası NO

³⁹⁹beyt : -KH, -E2, -İÜ2

⁴⁰⁰li-münşi’ihi: -BN, -İÜ2

⁴⁰¹tırduqça: durduqça BN

⁴⁰²su‘ üd: mes‘ üd KH

Mısrâ⁴⁰³

[mef' ülü / mefā' ilü / mefā' ilü / fe' ülün]

Âmin diyen dünyeden⁴⁰⁴ imānla gitsün (FA 91a)**Beyt⁴⁰⁵ li-münşi'ihî⁴⁰⁶**

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Rif' atün olsun füzün⁴⁰⁷ sâ' at⁴⁰⁸-be⁴⁰⁹-sâ' at dem-be-dem

Feth-i bâb-ı devlete olsun 'adünñ kesri zamm (FA 91a)

Dostlara hasreti ifade eden 68 numaralı mektupta aşağıdaki şiirler yer alır.

Naẓm⁴¹⁰ li-münşi'ihî⁴¹¹

[fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilātün / fā' ilün]

Ay ü gün seyr⁴¹² eyleyüp devr⁴¹³ itdügünce mäh u sāl

Mihr ü mäh-ı kadrün olsun bî-maḥāk u bî-zevāl

Her nefes hem-rāh u⁴¹⁴ hem-dem luḥ-ı Rabb-i Kār-sāzHer zamān⁴¹⁵ yār u⁴¹⁶ mu' āvin 'avn-i⁴¹⁷ Ḥayy-i zî'l⁴¹⁸-Celāl (FA 92a)

Dostlara hasreti ifade eden 69 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

⁴⁰³mısrâ': ' ayn KH, E2, SÇ; -İÜ2⁴⁰⁴dünyeden: dünyādan E3; -SÇ⁴⁰⁵beyt: -KH, -SÇ, -E1, -İÜ2⁴⁰⁶li-münşi'ihî: -SÇ, -BN, -NO, -İÜ2⁴⁰⁷füzün: senün BN⁴⁰⁸sâ' at: sâ E2⁴⁰⁹be: -E1⁴¹⁰naẓm: beyt BN; -KH, -E1, -İÜ2⁴¹¹li-münşi'ihî: -BN, -İÜ2⁴¹²seyr: devr İÜ2⁴¹³devr: seyr İÜ2⁴¹⁴rāh u: rā'-i İÜ2⁴¹⁵zamān: nefes KH⁴¹⁶u: -E2⁴¹⁷'avn: 'avn ü E1⁴¹⁸zî: zü E1, E3, KH

Beyt⁴¹⁹ li-münşi'îhi⁴²⁰

[fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilâtün / fâ' ilün]

Hîle ile görmege 'aşık ruḥ-ı maḥbûbını

Göz karasın ḥall idüp andan yazar⁴²¹ mektûbını (FA 93a)

Dostlardan ayrılığın vermiş olduğu hüznün ve hasreti ifade eden 72 numaralı mektupta aşağıdaki nazm yer alır.

Nazm⁴²² li-münşi'îhi⁴²³

[fe' ilâtün / fe' ilâtün/ fe' ilâtün/ fe' ilün]

Pes ne i' lām kıla nâmede⁴²⁴ peyk-i ḥāme⁴²⁵

Ki ola fâ'ide-i zâ'ide i' lāmından

Tâ ki şebnem dürrerin çekmek için mihr-i⁴²⁶ seḥer⁴²⁷Ḥayt-ı⁴²⁸ zerrin ile ḥurşid⁴²⁹ felek bāmındanḤaḳḳıñ⁴³⁰ in'âmı ola zâtıña ol mertebe kimḤalk-ı 'âlem ola hep behrever⁴³¹ in'âmından (FA 97a)

Hicaz topraklarında yaşayan bazı dostlara gönderilmiş olan 74 numaralı mektupta aşağıdaki beyitler yer alır.

⁴¹⁹beyt: -KH, -E1, -İÜ2

⁴²⁰li-münşi'îhi: -BN, -E3, -İÜ2

⁴²¹yazar: -E3

⁴²²nazm: kıt'a E3; şi'r FA, E1; -KH, -İÜ2

⁴²³li-münşi'îhi: -BN, -E1, -İÜ2

⁴²⁴nâmede: nâmeden E1

⁴²⁵Bu mısradâ vezin bozuktur

⁴²⁶mihr: her İÜ2

⁴²⁷seḥer: sipihr E3

⁴²⁸ḥayt: zâbt E1

⁴²⁹ḥayt-ı zerrin ile ḥurşid: ḥayt-ı zerrin şıla ḥurşid FA, NO, BN; zerrin şıla ferişte SÇ

⁴³⁰Ḥaḳḳıñ: ḥaḳḳ BN

⁴³¹behrever: behrdâr E1; behre ve E3

Beyt⁴³² li-münşi'îhi⁴³³

[fâ' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Cân⁴³⁴ ü dil Ka' besin ziyâret kı1

Kim bu haccîñ şafâsı 'ömre sürer (FA 99a)

Beyt⁴³⁵ li-münşi'îhi⁴³⁶

[fâ' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Ölmeden bir dem olmaya maħrûm

Zât-ı pākûñ bi-ħaĸĸ-ı süre-i Rûm (FA 99b)

Ayrıklık ve hasreti dile getiren 76 numaralı mektupta aşağıdaki şiir yer alır.

Şi' r⁴³⁷ li-münşi'îhi⁴³⁸

[mef' ülü / mefâ' ilü / mefâ' ilü / fe' ülün]

'İzzet⁴³⁹ ħaremi maĸâm u me'vân olsunRif' at ġurefi menzil ü meşvân⁴⁴⁰ olsunİĸbâl ü⁴⁴¹ sa' âdetde iriş ol yire kim

Eyvân-ı felek menzil-i ednân olsun (FA 101a-101b)

Ayrılıktan duyulan hasreti ifade eden 77 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt⁴⁴² li-münşi'îhi⁴⁴³

[mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

⁴³²beyt: -KH, -E1, -iÜ2⁴³³li-münşi'îhi: -BN, -E3, -iÜ2⁴³⁴cân: be-cân E3⁴³⁵beyt: -KH, -E1, -iÜ2⁴³⁶li-münşi'îhi: -BN, -E1, -iÜ2⁴³⁷şi' r: rubâ' iyye E3; beyt SÇ, BN; -KH, -E1, -iÜ2⁴³⁸li-münşi'îhi: -SÇ, -BN, -NO, -iÜ2⁴³⁹'izzet: 'izzümi İÜ2⁴⁴⁰meşvân: me'vânSÇ⁴⁴¹ü: -KH, -BN⁴⁴²beyt: -KH, -SÇ, -E1, -iÜ2⁴⁴³li-münşi'îhi: -BN, -E1, -iÜ2

Eseydi⁴⁴⁴ gülşen-i ikbâlden nesîm-i kabûl

Gülerdi gül gibi⁴⁴⁵ her şubh gonce-i me'mûl (FA 101b)

Başsağlığı dilemek amacıyla yazılmış olan 78 numaralı mektupta aşağıdaki beyit yer alır.

Beyt⁴⁴⁶ li-münşi'ihî⁴⁴⁷

[mef' ulü / fâ' ilâtü / mefâ' ilü / fâ' ilün]

Olmaz⁴⁴⁸ muşibeti bu gâzânîñ beyân dirîğ

Zîrâ ki şem⁴⁴⁹ gibi⁴⁵⁰ tutuşdı⁴⁵¹ zebân dirîğ⁴⁵² (FA 103a)

Başsağlığı dilemek amacıyla yazılmış olan 79 numaralı mektupta aşağıdaki nazm yer alır.

Nazm⁴⁵³

[mefâ' ilün / fe' ilâtün / mefâ' ilün / fe' ilün]

Mübîn-i şer⁴⁵⁴ -i metîn hâmi-i livâ-yı kemâl

Mu⁴⁵⁵ 'în-i dîn-i mübîn mâhi⁴⁵⁶ -i zâlâm-ı dâlâl⁴⁵⁷

Cihân-ı fazl u ma⁴⁵⁸ 'ârif ki küh-ı 'ilmünden⁴⁵⁹

Riyâz-ı şer⁴⁶⁰ 'kuyıma⁴⁶¹ aqar idi âb-ı zülâl (FA 104b)

Sonuç

Şiirlerinde 'Alî mahlasını kullanan Kınalızâde Ali Efendi nesir eserlerinin yanı sıra şiir sahasında da varlık göstermiştir. Arapça, Farsça ve Türkçe üç lisanda şiir yazmış ve her üç lisanda da dikkate değer örnekler vermiştir. Kaynaklarda ona ait bir divanın mevcudiyetinden bahsedilmekle birlikte bu divan henüz ele geçmemiştir. Başta oğlu Hasan Çelebi'nin *Tezkire*'si olmak üzere tezkirelerde Ali

⁴⁴⁴eseydi: irerse FA, BN; irerse eseydi SÇ; irmese eseydi E1

⁴⁴⁵gibi: -KH

⁴⁴⁶beyt: -KH, -E1, -E1(b), -İÜ2

⁴⁴⁷li-münşi'ihî: +KH, +E3

⁴⁴⁸olmaz: olam E1

⁴⁴⁹şem⁴⁴⁹: -SÇ, -E1

⁴⁵⁰gibi: bî E1

⁴⁵¹tutuşdı: dutuşdı BN

⁴⁵²dirîğ: -SÇ, -E1

⁴⁵³ nazm: beyt SÇ, BN, E1, NO; Rubâ' iyye li-münşi'ihî E3; -İÜ2

⁴⁵⁴mâhi: nâhi BN

⁴⁵⁵zulâm: zülâm u BN

⁴⁵⁶dâlâl: dâlâl neşr

⁴⁵⁷'ilm: hilm E3

⁴⁵⁸kuyıma: qadîme İÜ2

Efendi'nin şiirlerinden örneklere rastlanmaktadır. Sadettin Nüzhet Ergun nazire mecmualarında ve diğer mecmualarda pek çok şiirine tesadüf ettiğini ifade eder fakat bu mecmualar hakkında herhangi bir bilgi yer almaz (Ergun 1936: 420). Dolayısıyla Kınalızâde Ali Efendi'nin sınırla sayıda şiiri günümüze ulaşmıştır. Ali Efendi'nin *Münşeât*'ında 2 mısra, 45 beyit, 19 nazm, 8 kıta, 1 kaside olmak üzere müellife ait toplam 75 Türkçe şiir mevcuttur. Genellikle kısa nazım şekillerinin tercih edildiği bu şiirler mektubun başında, ortasında, sonunda veya herhangi bir yerinde bulunabilir. Bu hususta kesin bir kural yoktur. Şiirin metin içerisindeki kullanımında dikkat çeken husus şiirin konunun içerik ve akışına uygunluğudur. Şiir örneklerini tespit ettiğimiz mektupların çoğunluğunu tebrik ve talep mektupları oluşturmaktadır. Tebrik ve talep mektuplarında genel olarak mektubun muhatabını öven, makamının ve başarılarının daim olmasını dileyen ifadeler yer verilir. Talep mektuplarında ayrıca muhatabın iyilik ve cömertlik sahibi olduğu ve bu nedenle ilgi ve desteğini esirgemeyeceği dile getirilir. Başsağlığı dilemek maksadıyla yazılmış mektuplarda ise vefat haberinden duyulan üzüntü, merhumun güzel hasletleri gibi hususlar vurgulanır. Kısaca konunun içeriğine uygun şiir veya şiirlere yer verilmiştir. Şiirlerde aruz kusurları az sayıda da olsa görülebilmektedir. Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalarla yüklü sanatlı bir dilin kullanıldığı bu şiirlerde bazen sade söyleyişlere de tesadüf edilmektedir. Teşbîh, teşhis, mübâlağa, cinas, telmih gibi pek çok edebî sanatı şiirlerinde başarıyla kullanmıştır. Kınalızâde Ali Efendi'nin nâsirliği ön planda olmakla birlikte şiir sahasında da kalem oynatmıştır.

Kaynaklar

- Açıkgöz, Namık (2004). "Nesir (Orta Klasik Dönem)". *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*. C.5. Ankara: AKM Yayınları. 419.
- Aksoy, H. (1976). *Kınalızâde Ali Çelebi Hayatı, İlmi ve Edebi Şahsiyeti, Arapça Eserlerinin İstanbul Kütüphanelerinde Mevcut Yazma Nüshaları*. Mezuniyet Tezi. İstanbul: İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi.
- Coşkun, Menderes (2006). "Estetik Nesir". *Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. C.2.
- Derdiyok, İ. Çetin (1994). *XV. Yüzyıl Şâirlerinden Mesîhî'nin Gül-i Sad-Berg'i*. Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Gültekin, H. (2015). *Türk Edebiyatında İnşâ: Tarihî Gelişim-Kuram-Sözlük ve Münşeât-ı Koca Râgıb Paşa*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- Haksever, H. İ. (1995). *Eski Türk Edebiyatında Münşeâtlar ve Nergisi'nin Münşeâtı*. Doktora Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- İsen, Mustafa (2004). "Nesir (Erken Dönem)". *Türk Dünyası Edebiyat Tarihi*. Ankara: AKM Yay. C.5.
- Kam, F. (1332) *Kınalızâde Ali Çelebi*. Dârülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası. sy. 4, s. 357.

Kınalızâde Ali Efendi. *Risâle fi'l-Münşeât*. Köprülü Yazma Eser Kütüphanesi. Fazıl Ahmed Paşa Koleksiyonu No: 34 Fa 1598/10.

Kınalızâde Hasan Çelebi. (1978). *Tezkiretü's-Şuarâ*. (yay. haz. İbrahim Kutluk). Ankara: TTK yay. C. 2.

Mehmed Tahir (1925). *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire. C. 1.

Oktay, A. Ş. (1998). *Kınalızâde Ali Efendi ve Ahlâk-ı Alâî*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Şentürk Ahmet Atilla, Kartal Ahmet (2014). *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Uzun, M. (2006). "Münşeât". *TDVİA*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C. 32

Yalçınkaya, M. A. (2017). *Kınalızâde Ali Efendi Münşeât*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.